

Plan mot rasisme og diskriminering

Tiltakene i denne planen skal bidra til at kommunen når sine mål for sosial, klima- og miljømessig og økonomisk bærekraft, samt til å bygge en robust organisasjon. Kommunen har mange roller: som arbeidsgiver, tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena. Flere av tiltakene berører flere roller samtidig. Tiltakene gjennomføres på tvers av sektorer i hele organisasjonen.

Tiltakene er organisert i fem temabolker:

- 1. Analyse, styring og varsling**
- 2. Mangfold i rekruttering og kultursensitiv praksis**
- 3. Antirasistisk praksis**
- 4. Inkludering, demokrati og deltakelse**
- 5. Sannhet og forsoning**

Tiltakene som beskrives her, bidrar samlet sett til at Tromsø kommune når sine overordnede mål for sosial bærekraft ved å styrke trygghet, deltakelse og likeverd på tvers av tjenester og lokalsamfunn. Gjennom målrettet forebygging av hets og diskriminering, særlig blant barn og unge, reduseres risikoen for utenforskap og utrygge oppvekstmiljøer. Kommunen bidrar til å bygge en mer robust organisasjon ved at ansatte får styrket kompetanse, en tydelig og systematisk praksis og økt kapasitet til å ivareta utsatte grupper. Samtidig understøtter tiltakene kommunens ansvar som samfunnsutvikler og demokratisk arena gjennom å bidra til inkluderende møteplasser, gode nærmiljø og strukturer der alle innbyggere kan delta på like vilkår. Slik bygges et sterkt og tillitsfullt lokalsamfunn, der forebygging, deltakelse og beskyttelse av sårbare grupper står sentralt i arbeidet for et bærekraftig Tromsø.

I de omfattende kartleggingene av utfordringsbildet som er gjennomført, fremheves et stabilt og godt hverdagsliv som en beskyttende faktor mot rasisme og diskriminering. Samtidig oppleves rasisme i Tromsø innenfor områdene helse, utdanning, arbeidsliv og bolig. Disse bekymringene følges opp gjennom flere kommunale planer, med utgangspunkt i Tromsø kommunes overordnede mål om sosial bærekraft: «Alle innbyggerne er likeverdige, likestilte og har gode hverdagsliv». Fokusområdene i innværende periode er:

- sikre gode oppvekstvilkår
- folkehelse og fremtidens velferdstjenester
- bolig og fysisk utforming
- sosial rettferdig og miljøvennlig klimaomstilling
- samfunnssikkerhet, næringsutvikling og samarbeid i Arktis

Innenfor alle fem fokusområdene finnes tiltak som svarer på bekymringer minoritetsbefolkningen i Tromsø kommune har. Temaplanen mot rasisme omfatter tiltak som ikke allerede er ivaretatt i andre kommunale planer, eller som er av overordnet karakter.

1. Analyse, styring og varsling

Formål: styrke rettssikkerhet, likeverd, kvalitet i tjenestene og kunnskapsbasert styring i kommunens arbeid mot rasisme og diskriminering.

Tromsø vil etablere en enhetlig, kontinuerlig, pålitelig og systematisk antirasistisk praksis i hele kommunen.

Derfor skal vi

1. innarbeide felles standard for registrering, varsling og oppfølging av rasistiske og diskriminerende hendelser
2. aktivt bruke systematisk data om diskriminering i styring, planverk og politiske saker
3. etablere helhetlige språk- og informasjonsløsninger gjennom standarder for bruk av språkverktøy, tolk og oversettelser

Effekt:

Tiltakene gir kommunen et styrket og mer presist grunnlag for å forebygge og håndtere rasisme og diskriminering. En felles standard for registrering, varsling og oppfølging reduserer mørketall, sikrer lik praksis på tvers av tjenester og gjør det mulig å følge utviklingen over tid. Dette gir mer kunnskapsbaserte, målrettede og treffsikre beslutninger, samtidig som risiko og strukturelle barrierer avdekkes tidligere. Tydeligere og tryggere varslingssystemer senker terskelen for å si fra og bidrar til flere innmeldte saker, raskere respons og bedre beskyttelse for ansatte og innbyggere. Helhetlige språk- og informasjonsløsninger gir bedre forståelse, færre misforståelser og økt tilgjengelighet for minoritetsspråklige. Dette styrker rettssikkerheten, forbedrer kvaliteten i tjenestene og bidrar til økt deltakelse i både tjenester og demokratiske prosesser.

Forankring: Tiltakene bidrar til å nå overordnet mål om sosial bærekraft og en robust organisasjon.

2. Mangfold i rekruttering og kultursensitiv praksis

Formål: redusere diskriminering, øke representasjon, sosial mobilitet og tillit til kommunen som arbeidsgiver og samfunnsutvikler.

Tromsø vil sikre likestilling og mangfold i kommuneorganisasjonen og aktivt arbeide for trygghet og mangfold i arbeidslivet.

Derfor skal vi

4. satse på inkluderende rekruttering, utvikling og arbeidsmiljø i kommunen
5. løfte mangfoldskompetanse og inkludering i næringslivet i Tromsø

Effekt:

Gjennom mer rettferdige og inkluderende rekrutterings- og utviklingsprosesser reduseres risikoen for diskriminering, og representasjonen i kommuneorganisasjonen øker. Styrket mangfoldskompetanse i ledelse og arbeidsmiljø gir mer forutsigbar og likeverdig rekruttering, et tryggere arbeidsmiljø med mindre rasisme og mer rettferdig fordeling av lønns- og utviklingsmuligheter. Samtidig bidrar nettverk og møteplasser til økt deltakelse i arbeidslivet, særlig for minoriteter og internasjonale innbyggere, gjennom bedre tilgang til erfaring, nettverk og karrieremuligheter. Samlet styrkes tilliten til kommunen som arbeidsgiver, og kommunen fremstår som en inkluderende aktør som gjenspeiler befolkningen den tjenestegjør.

Forankring: Tiltakene bidrar til å nå overordnet mål om en robust organisasjon og sosial bærekraft.

3. Antirasistisk praksis

Formål: øke trygghet, kvalitet, likeverdig tjenesteutøvelse, sosial bærekraft og tillit i møte mellom innbyggere, ansatte og samfunnet.

Tromsø vil heve kompetanse om rasisme og diskriminering.

Derfor skal vi:

6. tydelig formidle nulltoleranse for rasisme i Tromsø kommune.
7. legge til rette for synlighets- og holdningskampanjer i det offentlige rom, og synliggjøre mangfold på kommunale arenaer.
8. systematisk kompetanseheve ledere og ansatte om rasisme og diskriminering, samt om samisk og kvensk språk og kultur og minoriteters juridiske rettigheter.

Effekt:

Tiltakene gir økt kompetanse og tryggere ansatte med bedre handlingskompetanse i møte med rasisme og diskriminering. Dette reduserer konfliktnivå, praksisvariasjon og risiko for utilsiktet diskriminering, og styrker kvaliteten i tjenstemøter og tilliten fra brukerne. Samtidig gir tiltakene tryggere praksisfelt gjennom bedre forebygging og mer enhetlig håndtering av rasistiske hendelser i kommunale tjenester og utsatte bransjer. Synlig og konsekvent antirasistisk arbeid øker bevisstheten i befolkningen, reduserer normalisering av rasistisk språk og handlinger, gjør offentlige rom tryggere og styrker identitet og anerkjennelse for utsatte grupper. Over tid bidrar dette til en mer inkluderende samfunnsutvikling.

Forankring: Tiltakene bidrar til å nå overordnet mål om en robust organisasjon og sosial bærekraft.

4. Inkludering, demokrati og deltakelse

Formål: fremme trygge og inkluderende oppvekst- og nærmiljø, styrke deltakelse, medvirkning og sosial mobilitet, og forebygge utenforskap og rasisme. Dette skal bidra til økt tilhørighet, tillit, sosial bærekraft og et mer inkluderende lokaldemokrati.

Tromsø kommune vil sikre trygge og inkluderende møteplasser og legge til rette for demokratisk deltakelse for alle innbyggere.

Derfor skal vi:

9. legge til rette for at barn og unge aktivt deltar i holdningsskapende arbeid
10. være motor for inkluderende møteplasser i bydeler og distrikter
11. systematisk arbeide for økt deltakelse i kultur- og fritidstilbud
12. legge til rette for dialog og trygge ytringsarenaer mellom kommunen, frivillighet, næringsliv og minoritetsmiljøer
13. legge til rette for god praksis for kommunikasjon til og inkludering av alle innbyggere

Effekt:

Tiltakene gir barn og unge større eierskap til arbeidet mot rasisme og økt engasjement, noe som styrker tilhørighet og reduserer risiko for utenforskap. Økt deltakelse i møteplasser og kultur- og fritidstilbud bidrar til sosial mobilitet og sterkere relasjoner mellom ulike grupper i samfunnet. Møteplasser blir tryggere og mer tilgjengelige, samtidig som økonomiske og språklige barrierer reduseres. Minoritetsorganisasjoner og lokalsamfunn får økt kapasitet, og utenforskap reduseres – særlig blant barn, unge og kvinner. På denne måten styrkes demokratiforståelse og engasjement blant minoriteter, og mer representativ og legitim medvirkning i kommunale prosesser bidrar til bedre politikkutforming og økt tillit mellom kommunen og innbyggerne. Over tid bygges et mer inkluderende lokaldemokrati med bredere deltakelse.

Forankring: Tiltakene bidrar til å nå overordnet mål om sosial bærekraft.

5. Sannhet og forsoning

Formål: drive kunnskapsbasert forsoning, og forebygge hets og diskriminering, for styrking av tillit, likeverd, og demokratisk legitimitet.

Tromsø vil være en forsoningskommune.

Derfor skal vi:

14. utarbeide handlingsplan for forsoning
15. gjennomføre kompetanseheving om urfolksrettigheter, om samisk og kvensk historie, språk og kultur, og om fornorskingspolitikken og konsekvensene av denne
16. innføre standard for markering av urfolks- og nasjonale minoriteters merkedager i kommunen
17. tydeliggjøre rutiner for oppfølging av konsultasjonsplikten, og sikre systematisk og langsiktig dialog med samiske og kvenske miljøer
18. gjennom en helhetlig tilnærming styrke samiske og kvenske barns og unges språk, kultur, identitet og tilhørighet
19. iverksette forebyggende tiltak mot hets rettet mot urfolk og nasjonale minoritetsgrupper

Effekt:

Tiltakene styrker likeverdige og forutsigbare beslutningsprosesser og bygger tillit mellom kommunen og samiske og kvenske miljøer, noe som bidrar til historisk rettferdighet og økt legitimitet. Økt synlighet og anerkjennelse styrker identitet og tilhørighet, særlig for barn og unge. Mer kunnskap om samisk og kvensk historie og kultur gir bedre tilrettelegging i tjenestene, tryggere møter og redusert risiko for samehets og diskriminering. Samlet bidrar tiltakene til færre fordommer, sterkere relasjoner og tryggere lokalsamfunn.

Forankring: Tiltakene bidrar til å nå overordnet mål om sosial bærekraft.